

SS

2037

ਸਲਾਨਾ ਪਰੀਖਿਆ ਪ੍ਰਣਾਲੀ

ENVIRONMENTAL EDUCATION (Theory)

(Common for All Groups and Vocational Stream)

(Punjabi, Hindi and English Versions)

(Evening Session)

Time allowed : Two hours

Maximum marks : 45

(Punjabi Version)

ਨੋਟ : (i) ਆਪਣੀ ਉੱਤਰ-ਪੱਤਰੀ ਦੇ ਟਾਈਟਲ ਪੰਨੇ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ਾ-ਕੋਡ/ਪੇਪਰ-ਕੋਡ ਵਾਲੇ ਖਾਨੇ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਾ-ਕੋਡ/ਪੇਪਰ-ਕੋਡ 139/B ਜ਼ਰੂਰ ਦਰਜ ਕਰੋ ਜੀ ।

(ii) ਉੱਤਰ-ਪੱਤਰੀ ਲੈਂਦੇ ਹੀ ਇਸ ਦੇ ਪੰਨੇ ਗਿਣ ਕੇ ਦੇਖ ਲਓ ਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਟਾਈਟਲ ਸਹਿਤ 30 ਪੰਨੇ ਹਨ ਅਤੇ ਠੀਕ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਹਨ ।

(iii) ਉੱਤਰ-ਪੱਤਰੀ ਵਿੱਚ ਖਾਲੀ ਪੰਨਾ/ਪੰਨੇ ਛੱਡਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੱਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪ੍ਰਸ਼ਨ/ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ।

(iv) ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ । psebonline.com

(v) ਹਰੇਕ 1 ਅੰਕ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. 1-5 ਸ਼ੁਰੂਤ ਛੋਟੇ ਉੱਤਰਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹਨ । ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਲਗ-ਪਗ 10 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇਗਾ ।

(vi) ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. 6-10 ਹਰੇਕ 2 ਅੰਕਾਂ ਵਾਲੇ ਛੋਟੇ ਉੱਤਰਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹਨ । ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਲਗ-ਪਗ 20-30 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇਗਾ ।

(vii) ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. 11-15 ਹਰੇਕ 4 ਅੰਕਾਂ ਵਾਲੇ ਲੰਮੇ/ਵਿਚਲੇ ਉੱਤਰਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹਨ । ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਲਗ-ਪਗ 50-60 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇਗਾ ।

(viii) ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. 16-17 ਹਰੇਕ 5 ਅੰਕਾਂ ਵਾਲੇ ਲੰਮੇ ਉੱਤਰ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹਨ । ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਲਗ-ਪਗ 80-100 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇਗਾ ।

(ix) ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. 16-17 ਵਿੱਚ 100% ਆਂਤਰਿਕ ਚੋਣ ਹੋਵੇਗੀ ।

1. ਧਰਤੀ ਗ੍ਰਹਿ ਉੱਤੇ ਕਿੰਨੀਆਂ ਜਾਤੀਆਂ ਮੌਜੂਦ ਹਨ ? 1
2. ਬਰਫ਼ਾਨੀ ਤੇਂਦੁਏ ਦਾ ਨਿਵਾਸ ਸਥਾਨ ਕਿਹੜਾ ਹੈ ? 1
3. CNG ਦਾ ਪੂਰਾ ਨਾਂ ਲਿਖੋ । psebonline.com 1
4. ਕਿਸ ਗੈਸ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਚਿੰਤਾਜਨਕ ਸੀਮਾ ਤੱਕ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ? 1
5. 'ਵਿਸ਼ਵ ਸਿਹਤ ਦਿਵਸ' ਕਦੋਂ ਮਨਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ? 1

6. 'ਅਲੋਪ' ਹੋਣ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਕੀ ਹੈ ? **psebonline.com** 2
7. ਆਪਣੇ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਦਵਾਈਆਂ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਕੋਈ ਦੋ ਪੌਦਿਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਦੱਸ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਲਾਭ ਵੀ ਦੱਸੋ । 2
8. 'ਟਿਕਾਉ-ਵਿਕਾਸ-ਕਮਿਸ਼ਨ' ਦੇ ਦੋ ਟੀਚੇ ਲਿਖੋ । 2
9. 'ਮਿਸ਼ਰਿਤ ਕਿਰਸਾਣੀ' ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿਉ । 2
10. ਜਨਸੰਖਿਆ ਵਿਸਫੋਟ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ? 2
11. ਵਾਤਾਵਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਣ ਕਿਉਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ? 4
12. ਵਿਕਾਸ ਵਾਤਾਵਰਨ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ? 4
13. ਵਣ-ਮਹੋਤਸਵ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਭੌਂ-ਖੇਰੀ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਕਾਬੂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ? 4
14. ਹਵਾ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਕੀ ਹੈ ? ਵੱਖ-ਵੱਖ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਵਾ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਕਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਬਣਾਓ । 4
15. 'ਸਾਈਲੈਂਟ-ਘਾਟੀ' ਦੀ ਕੀ ਮਹੱਤਤਾ ਹੈ ? **psebonline.com** 4
16. ਜ਼ਮੀਨੀ ਸਾਧਨਾਂ ਦੀ ਸਮਝਦਾਰੀ ਨਾਲ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨਾ ਕਿਉਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ? 5
- ਜਾਂ
- ਸੋਰ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰਨ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਢੰਗ-ਤਰੀਕੇ ਲਿਖੋ । 5
17. 'ਜੈਵਿਕ-ਵਿਭਿੰਨਤਾ' ਮਨੁੱਖ ਲਈ ਕਿਉਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ? 5
- ਜਾਂ
- 'ਕੁਦਰਤ ਵਿੱਚ ਸੰਤੁਲਨ' ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ? 5

(Hindi Version)

- ਨੋਟ : (i) अपनी उत्तर-पुस्तिका के मुख्य पृष्ठ पर विषय-कोड/पेपर-कोड वाले खाने में विषय-कोड/पेपर-कोड **139/B** अवश्य लिखें।
- (ii) उत्तर-पुस्तिका लेते ही इसके पृष्ठ गिनकर देख लें कि इसमें टाइटल सहित 30 पृष्ठ हैं एवं सही क्रम में हैं।
- (iii) उत्तर-पुस्तिका में खाली छोड़े गये पृष्ठ/पृष्ठों के पश्चात् हल किये गये प्रश्न/प्रश्नों का मूल्यांकन नहीं किया जायेगा।
- (iv) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं। **psebonline.com**
- (v) प्रत्येक 1 अंक वाले प्रश्न सं. 1-5 बहुत छोटे उत्तरों वाले प्रश्न हैं। प्रत्येक प्रश्न का उत्तर लगभग 10 शब्दों में हो।
- (vi) प्रश्न सं. 6-10 प्रत्येक 2 अंकों वाले छोटे उत्तरों वाले प्रश्न हैं। प्रत्येक प्रश्न का उत्तर लगभग 20-30 शब्दों में हो।
- (vii) प्रश्न सं. 11-15 प्रत्येक 4 अंकों वाले लम्बे/मध्यम उत्तरों वाले प्रश्न हैं। प्रत्येक प्रश्न का उत्तर लगभग 50-60 शब्दों में होगा।
- (viii) प्रश्न सं. 16-17 प्रत्येक 5 अंकों वाले लम्बे उत्तर वाले प्रश्न हैं। प्रत्येक प्रश्न का उत्तर लगभग 80-100 शब्दों में होगा।
- (ix) . प्रश्न सं. 16-17 में 100% आन्तरिक चयन होगा।

1. पृथ्वी ग्रह पर कितनी जातियां मौजूद हैं ? 1
2. बर्फ़िले तेन्दुए का घर कौन-सा है ? **psebonline.com** 1

3.	CNG का पूरा नाम लिखें।	1
4.	किस गैस का उत्सर्जन चिंता की सीमा तक बढ़ रहा है ? psebonline.com	1
5.	'विश्व स्वास्थ्य दिवस' किस दिन मनाया जाता है ?	1
6.	'विलुप्तीकरण' का मुख्य कारण क्या है ?	2
7.	अपने चौगिर्दे में औषधियां देने वाले कोई दो पौधों के नाम एवं उनके लाभ भी बताइये।	2
8.	टिकाऊ विकास कमिशन के दो लक्ष्य लिखें।	2
9.	'मिश्रित खेती' की परिभाषा दीजिए।	2
10.	जनसंख्या विस्फोट से क्या भाव है ?	2
11.	पर्यावरणीय प्रबन्धन क्यों आवश्यक है ?	4
12.	विकास, पर्यावरण को कैसे प्रभावित करता है ?	4
13.	वन-महोत्सव के द्वारा मृदा अपरदन को कैसे रोका जा सकता है ?	4
14.	वायु प्रदूषण किसे कहते हैं ? विभिन्न वायु प्रदूषकों को सूचीबद्ध कीजिए।	4
15.	'साईलेंट घाटी' की क्या महत्ता है ?	4
16.	भूमि संसाधनों का न्यायोचित उपयोग क्यों होना चाहिए ? psebonline.com	5
	अथवा	
	शोर प्रदूषण को नियन्त्रण करने की विभिन्न विधियों को लिखिए।	5
17.	'जैविक विभिन्नता' मनुष्य के लिए क्यों आवश्यक है ?	5
	अथवा	
	'प्रकृति में सन्तुलन' से क्या अभिप्राय है ?	5

(English Version)

- Note :** (i) You must write the subject-code/paper-code **139/B** in the box provided on the title page of your answer-book.
- (ii) Make sure that the answer-book contains 30 pages (including title page) and are properly serialied as soon as you receive it.
- (iii) Question/s attempted after leaving blank page/s in the answer-book would not be evaluated.
- (iv) All questions will be compulsory. psebonline.com
- (v) Question No. 1-5 are very short answer type questions carrying 1 mark each. Answer to each question will be approximately in 10 words.
- (vi) Question No. 6-10 are short answer type questions carrying 2 marks each. Answer to each question will be approximately in 20-30 words.
- (vii) Question No. 11-15 are long/medium answer type questions carrying 4 marks each. Answer to each question will be approximately in 50-60 words.

(viii) Question No. 16 and 17 are long answer type questions carrying 5 marks each. Answer to these questions will be approximately in 80-100 words.

(ix) In Question No. 16 and 17, there will be 100% internal choice.

1. ✓	How many species are present on Earth Planet ?	psebonline.com	1
2. ✓	Which is the home of Snow Leopard ?		1
3. ✓	Write the full form of CNG.		1
4. ✓	Which gas emission is increasing at an alarming rate ?		1
5. ✓	Which day is celebrated as 'World Health Day' ?		1
6. ✓	What is the major cause of extinction ?		2
7. ✓	Name any two medicinal plants of your locality and their benefits also.		2
8. ✓	Write two goals of Sustainable Development Commission.		2
9. ✓	Define "Mixed Farming".		2
10. ✓	What is meant by Population Explosion ?		2
11. ✓	Why there is need of Environmental Management ?		4
12. ✓	How development effects environment ?		4
13. ✓	How soil erosion can be controlled by means of Van-Mahotsava ?		4
14. ✓	What is air pollution ? List various air pollutants ?		4
15. ✓	What is the importance of Silent Valley ?	psebonline.com	4
16. ✓	Why land resources should be used judiciously ?		5
	or		
	Write the various measures for control of noise pollution.		5
17. ✓	Why 'Biodiversity' is essential for mankind ?		5
	or		
	What is meant by 'Balance in Nature' ?		5